

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้รายงานได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Theories of Learning)
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้
4. การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 4 – 8)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับนักเรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนานักเรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่พึงงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมือง

ดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธานค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่ายและการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในขั้นสูงตามความประสงค์ได้
3. มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
4. มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกลงและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
5. มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี ม.4-6
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มี ศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและ ปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุข	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนา สมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ 2. วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 3. วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 4. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 5. วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 6. วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 7. วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 8. วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 9. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุ ปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี ม.4-6
		<p>10. วิเคราะห์พระพุทธรูปศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคมและโลกหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>11. วิเคราะห์พระพุทธรูปศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>12. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธรูปศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและสันติภาพหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>13. วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>14. วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</p> <p>15. วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนาพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และการเผยแผ่</p> <p>16. เชื่อมั่นต่อผลของการทำความดี ความชั่วสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญและตัดสินใจเลือก ดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้องตามหลักธรรมจริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์</p> <p>17. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป</p> <p>18. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p>

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี ม.4-6
		<p>19. เห็นคุณค่าเชื่อมั่นและมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>20. สวดมนต์ แผ่เมตตาและบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>21. วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน</p> <p>22. เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม</p>
	<p>ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>1. ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวกสมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง</p> <p>2. ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>3. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>4. วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p> <p>5. สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการดำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถืออันส่งผลถึงการพัฒนาตน พัฒนาชาติและโลก</p>
<p>สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม</p>	<p>ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข</p>	<p>1. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก</p> <p>2. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม</p>

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี ม.4-6
		3. ปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ และสังคมโลก 4. ประเมินสถานการณ์ สิทธิมนุษยชนใน ประเทศไทยและเสนอแนวทางพัฒนา 5. วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรม สากล
	ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	1. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญใน ประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้ง เสนอแนวทางแก้ไข 2. เสนอแนวทางการเมืองการปกครองที่ นำไปสู่ความเข้าใจและการประสาน ประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ 3. วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข 4. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมใน การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	ส 3.1 เข้าใจและสามารถ บริหารจัดการทรัพยากร ในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ คุ่มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการ ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ	1. อภิปรายการกำหนดราคาและค่าจ้าง ในระบบเศรษฐกิจ 2. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคม ของประเทศ 3. ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน และประเทศ 4. วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไข

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี ม.4-6
	<p>ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ</p> <p>ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายบทบาทของรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ 2. วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย 3. วิเคราะห์ผลดีผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ
<p>สาระที่ 4</p> <p>ประวัติศาสตร์</p>	<p>ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ 2. สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ
	<p>ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก 2. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน 3. วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย 4. วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21
	<p>ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย 2. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย 3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี ม.4-6
		4. วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย 5. วางแผนกำหนดแนวทางและมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	1. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 2. วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก 3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ 4. ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์และหรือธรรมชาติ
	ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	1. วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก 2. ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาบทบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค 4. อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและโลก 5. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.1 ม.4-6/1	วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนา สมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ	ลักษณะของสังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนา สมัยก่อนพระพุทธเจ้า
ส 1.1 ม.4-6/2	วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติ	พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด (การตรัสรู้) การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา
ส 1.1 ม.4-6/3	วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา
ส 1.1 ม.4-6/4	วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากลและมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง
ส 1.1 ม.4-6/5	วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
ส 1.1 ม.4-6/6	วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา
ส 1.1 ม.4-6/7	วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.1 ม.4-6/8	วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเองการพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือ แนวคิดของศาสนา ที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนาเน้นการฝึกหัด อบรมตน การพึ่งตนเองและการมุ่งอิสรภาพ
ส 1.1 ม.4-6/9	วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสตร์แห่ง การศึกษา ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุ ปัจจัยกับ วิธีการแก้ปัญหาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์ แห่งการศึกษา พระพุทธศาสนาเน้น ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัย และวิธีการแก้ปัญหา
ส 1.1 ม.4-6/10	วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคม และโลกหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด	พระพุทธศาสนาฝึกตนไม่ให้ ประมาท พระพุทธศานามุ่งประโยชน์ สุขและสันติภาพแก่บุคคล สังคมและโลก
ส 1.1 ม.4-6/11	วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนากับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและการ พัฒนาแบบยั่งยืน
ส 1.1 ม.4-6/12	วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับ การศึกษาที่สมบูรณ์ การเมือง และสันติภาพหรือ แนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	ความสำคัญของ พระพุทธศาสนากับการศึกษาที่ สมบูรณ์ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนากับการเมือง ความสำคัญของ พระพุทธศาสนากับสันติภาพ
ส 1.1 ม.4-6/13	วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ4 หรือหลัก คำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	พระรัตนตรัย วิเคราะห์ความหมายและคุณค่า ของพุทธ ธรรมะ สังฆะ อริยสัจ4 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ชั้น5 นามรูป โลกธรรม8 จิต, เจตสิก สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักธรรม นิยาม5

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		กรรมนิยาม (กรรม12) ธรรมนิยาม (ปฏิจจสมุปบาท) วิตก3 มิจฉาวณิซชา5 นีวรรณ5 อุปาทาน4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ภาวนา4 วิมุตติ5 นิพพาน มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) พระสัทธรรม3 ปัญญาวิมุตติธรรม4 พละ5 อุบาสกธรรม5 อปริหานิยธรรม7 ปาปณิกธรรม3 ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม4 โภคอาทิยะ5 อริยวัชตมิ5 อธิปไตย3 สาราณียธรรม6 ทศพิธราชธรรม10 วิปัสสนาญาณ9 มงคล38 สงเคราะห์บุตร สงเคราะห์ภรรยา สันโดษ ญกโลกธรรมจิตไม่หวั่นไหว จิตไม่เศร้าโศก จิตไม่มัวหมอง จิตเกษม ความเพียรเพื่อกิเลส ประพฤติพรหมจรรย์ เห็นอริยสัจ

รหัสตัวชีวิต	ตัวชีวิต	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>บรรลุนิพพาน พุทธศาสนสุภาษิต จิตต์ ทนตฺ สุขวหํ จิตฺที่ฝักตีแล้ว นำสุขมาให้ นอจจาวจํ ปณฺชิตตา ทสฺสยนฺติ บัณฺชิตย่อมไม่แสดงอาการ ขึ้น ๆ ลง ๆ นตฺถิ โลกํ อนินฺทิตฺโต คนที่ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก โกธํ ฆตฺวา สุขํ เสติ ฆ่าความโกรธได้ย่อมอยู่เป็นสุข ปฏิรูปการี ฐูรฺวา อฏฺฐาตา วินฺท เต ธนํ คนขยันเอาการเอางาน กระทำเหมาะสมย่อมหา ทรัพย์ได้ วายเมถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปฺปทา เกิดเป็นคนควร จะพยายามจนกว่าจะประสบ ความสำเร็จ สนตฺถุสฺสี ปรมํ ธนํ ความสันโดษ เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง อิณาทานํ ทุกฺขํ โลกํ การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก ราชา มุขํ มนุสฺसानํ พระราชา เป็นประมุขของประชาชน สตี โลกสฺมิ ชาคโร สตีเป็นเครื่องตีในโลก นตฺถิ สนฺติปรี สุขํ สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง</p>
ส 1.1 ม.4-6/14	วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิต จากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด	<p>พุทธสาวก พุทธสาวิกา พระอัสสชิ พระกัสีโคตรมีเถรี พระนางมัลลิกา หมอชีวก โกมารภักจ พระอนรุทระ</p>

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>พระองค์สิริมาล พระธัมมทินนาเถรี จิตตคหบดี พระอานนท์ พระปฎาจารย์เถรี จุฬสุภทัตทา สุมนมาลาการ ชาดก เวสสันดรชาดก มโหสถชาดก มหาชนกชาดก ชาวพุทธตัวอย่าง พระนาคเสน-พระยามิลินท์ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สุชีพ ปุณฺณานุภาพ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ) พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญา นันทภิกขุ) ดร.เอ็มเบตการ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอม เกล้าเจ้าอยู่หัว พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อนาคาริก ธรรมปาละ</p>
ส 1.1 ม.4-6/15	วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนา พระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และ การเผยแผ่	วิธีการศึกษาและค้นคว้า พระไตรปิฎก และคัมภีร์ของ ศาสนาอื่น ๆ การสังคายนา และการเผยแผ่พระไตรปิฎก ความสำคัญและคุณค่าของ พระไตรปิฎก

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.1 ม.4-6/16	เชื่อมั่นต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือก ดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์	ตัวอย่างผลที่เกิดจากการทำความดีความชั่ว โยนิโสมนสิการด้วยวิธีคิดแบบอริยสัจ หลักธรรมตามสาระการเรียนรู้ข้อ 13
ส 1.1 ม.4-6/17	อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป	ประวัติพระพุทธเจ้า มุฮัมมัด พระเยซู
ส 1.1 ม.4-6/18	ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรม การจัดความขัดแย้งเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
ส 1.1 ม.4-6/19	เห็นคุณค่าเชื่อมั่นและมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 10 วิธี (เน้นวิธีคิดแบบแยกแยะ ส่วนประกอบ แบบสามัญญลักษณะ) แบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน และแบบวิภังชวาท) 1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2. วิธีคิดแบบแยกแยะ ส่วนประกอบ 3. วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ 4. วิธีคิดแบบอริยสัจ 5. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม 7. วิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก 8. วิธีคิดแบบอุปาย ปลูกเร้าคุณธรรม 9. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน 10. วิธีคิดแบบวิภังชวาท

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.1 ม.4-6/20	สวดมนต์ แผ่เมตตาและบริหารจัดการและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและ ประโยชน์ของการบริหารจัดการ และเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและเจริญ ปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญ ปัญญาไปใช้ในการพัฒนาการ เรียนรู้ คุณภาพชีวิตและสังคม
ส 1.1 ม.4-6/21	วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน	หลักธรรมสำคัญในการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น สาราณียธรรม6 อธิปไตย3 มัจฉาวณิชชา5 อริยวัฑฒิ5 โภค อาทิยะ5 คริสต์ศาสนา ได้แก่ บัญญัติ10 ประการ (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง) ศาสนาอิสลาม ได้แก่ หลัก จริยธรรม (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
ส 1.1 ม.4-6/22	เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม	สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษา
พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.2 ม.4-6/1	ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง	ปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีต่อ พระภิกษุ การเข้าใจในกิจของพระภิกษุ เช่น การศึกษา การปฏิบัติ ธรรม และการเป็นนิกบวชที่ดี คุณสมบัติทายกและปฏิบัติทา หน้าที่และบทบาทของพระภิกษุ ในฐานะพระนักเทศน์ พระ- ธรรมทูต พระธรรมจาริก พระ- วิทยากร พระวิปัสสนาจารย์

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>และพระนักพัฒนา</p> <p>การปกป้องคุ้มครอง</p> <p>พระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในสังคมไทย</p> <p>การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุทางกาย วาจา และใจ</p> <p>ที่ประกอบด้วยเมตตา</p> <p>การปฏิสังขรณ์ที่เหมาะสมต่อพระภิกษุในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม</p> <p>การรักษาศีล8</p> <p>การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธ</p> <p>การเป็นชาวพุทธที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ6</p> <p>การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในฐานะผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครองตามหลักทศเบื้องล่างในทศ6</p> <p>การปฏิสังขรณ์ตามหลักปฏิสังขรณ์2</p> <p>หน้าที่และบทบาทของอุบาสกอุบาสิกาที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน</p> <p>การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ตามหลักทศเบื้องหลังในทศ6</p> <p>การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและโลก</p>

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.2 ม.4-6/2	ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	<p>ประเภทของศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา</p> <p>ศาสนพิธีเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีเวียนเทียน ถวายสังฆทาน ถวายผ้าอาบน้ำฝน พิธีทอดกฐิน พิธีปวารณา เป็นต้น</p> <p>ศาสนพิธีที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวเนื่อง เช่น การทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่างๆ ความหมาย ความสำคัญ คติธรรมในพิธีกรรม บทสวดมนต์ของนักเรียน งานพิธี คุณค่าและประโยชน์</p> <p>พิธีบรรพชาอุปสมบท</p> <p>คุณสมบัติของผู้ขอบรรพชาอุปสมบท เครื่องอัฐบริขาร ประโยชน์ของการบรรพชาอุปสมบท</p> <p>บุญพิธี ทานพิธี กุศลพิธี</p> <p>คุณค่าและประโยชน์ของศาสนพิธี</p>
ส 1.2 ม.4-6/3	แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<p>การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ</p> <p>ขั้นเตรียมการ</p> <p>ขั้นพิธีการ</p>
ส 1.2 ม.4-6/4	วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	<p>หลักธรรม/คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น</p> <p>การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในวันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น</p>

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 1.2 ม.4-6/5	สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการดำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถืออันส่งผลถึงการพัฒนาดนพัฒนาชาติและโลก	การปกป้อง ค้ำครอง ดำรงรักษาพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในสังคมไทย การปลูกจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในสังคมพุทธ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.1 ม.4-6/1	วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก	กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา เช่น ซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ กู้ยืม จำน่า จำนอง กฎหมายอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย กฎหมายอื่นที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กฎหมายการรับราชการทหาร กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
ส 2.1 ม.4-6/2	วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การแก้ปัญหาและแนวทาง การพัฒนาทางสังคม

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.1 ม.4-6/3	ปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก	<p>คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก เช่น</p> <p>เคารพกฎหมายและกติกาสังคม</p> <p>เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น</p> <p>มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคม</p> <p>เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การปกครอง</p> <p>มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม</p> <p>มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้เป็นตัวกำหนดความคิด</p>
ส 2.1 ม.4-6/4	ประเมินสถานการณ์ สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางการพัฒนา	<p>ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน</p> <p>บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในเวทีโลกที่มีผลต่อประเทศไทย</p> <p>สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน</p> <p>บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน</p> <p>ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนา</p>

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.1 ม.4-6/5	วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล	<p>ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม</p> <p>ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ</p> <p>การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย</p> <p>ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล</p> <p>แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม</p> <p>วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล</p>

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.2 ม.4-6/1	วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข	<p>ปัญหาการเมืองสำคัญที่เกิดขึ้นภายในประเทศ</p> <p>สถานการณ์การเมืองการปกครองของสังคมไทยและสังคมโลก และการประสานประโยชน์ร่วมกัน</p> <p>อิทธิพลของระบบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ</p>
ส 2.2 ม.4-6/2	เสนอแนวทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ	<p>การประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ เช่น</p> <p>การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ</p> <p>การแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม</p>

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.2 ม.4-6/3	วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รูปแบบของรัฐ ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
ส 2.2 ม.4-6/4	เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ การตรวจสอบโดยประชาชน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 3.1 ม.4-6/1	อธิบายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ	ระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ผลดีและผลเสียของระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ตลาดและประเภทของตลาด ข้อดีและข้อเสียของตลาดประเภทต่าง ๆ การกำหนดราคาตามอุปสงค์และอุปทาน การกำหนดราคาในเชิงกลยุทธ์ที่มีในสังคมไทย การกำหนดค่าจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องและอัตราค่าจ้างแรงงานในสังคมไทย บทบาทของรัฐในการแทรกแซงราคาและการควบคุม

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		ราคาเพื่อการแจกจ่ายและจัดสรรในทางเศรษฐกิจ
ส 3.1 ม.4-6/2	ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ	การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรอุตสาหกรรม การค้าและบริการ ปัญหาการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา โดยการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับปัจจุบัน
ส 3.1 ม.4-6/3	ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน และประเทศ	วิวัฒนาการของสหกรณ์ในประเทศไทย ความหมายความสำคัญและหลักการของระบบสหกรณ์ ตัวอย่างและประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย ความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและประเทศ
ส 3.1 ม.4-6/4	วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไข	ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่างของการรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 3.2 ม.4-6/1	อธิบายบทบาทของรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	<p>บทบาทของนโยบายการเงิน และการคลังของรัฐบาลในด้าน การรักษาเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจ</p> <p>การสร้างการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ</p> <p>การรักษาดุลการค้าระหว่าง ประเทศ</p> <p>การแทรกแซงราคาและ การควบคุมราคา</p> <p>รายรับและรายจ่ายของรัฐที่มี ผลต่อประมาณ หนี้ สาธารณะ การพัฒนาทาง เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ของประชาชน</p> <p>นโยบายการเก็บประเภทต่างๆ และการใช้จ่ายของรัฐ</p> <p>แนวทางการแก้ปัญหา การว่างงาน</p> <p>ความหมาย สาเหตุ และ ผลกระทบที่เกิดจากภาวะทาง เศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อ เงินฝืด</p> <p>ตัวชี้วัดความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ เช่น GDP, GNP</p> <p>รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล</p> <p>แนวทางการแก้ปัญหาของ นโยบายการเงินการคลัง</p>
ส 3.2 ม.4-6/2	วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจใน ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย	<p>วิวัฒนาการของการเปิดเสรี ทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ของไทย</p> <p>ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อ การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของ ประเทศ</p>

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีต่อภาคการเกษตร</p> <p>ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการ</p> <p>การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ</p> <p>บทบาทขององค์การระหว่างประเทศในเวทีการเงินโลกที่มีผลกับประเทศไทย</p>
ส 3.2 ม.4-6/3	วิเคราะห์ผลดีผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ	<p>แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ</p> <p>บทบาทขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เช่น WTO, NAFTA, EU, IMF, ADB, OPEC, FTA, APEC ในระดับต่าง ๆ เขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ</p> <p>ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ</p> <p>ตัวอย่างเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ</p> <p>ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ</p> <p>ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพาการแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ</p>

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 4.1 ม.4-6/1	ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ	เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไทยและประวัติศาสตร์สากล ตัวอย่างเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ ที่มีปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส 4.3 ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
ส 4.1 ม.4-6/2	สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ	ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยนำเสนอตัวอย่างที่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่มีต่อการศึกษทางประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาหรือโครงการทางประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 4.2 ม.4-6/1	วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก	อารยธรรมของโลกยุคโบราณ ได้แก่ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส ไนล์ ฮวงโหสินธุ และอารยธรรมกรีก-โรมัน

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 4.2 ม.4-6/2	วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน	การติดต่อระหว่างโลก ตะวันออกกับโลกตะวันตก และ อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อกันและกัน เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน เช่น ระบอบพิวดีส์ การฟื้นฟูศิลปะวิทยาการ สงครามครูเสด การสำรวจทางทะเล การปฏิรูปศาสนา การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรม จักรวรรดินิยม ลัทธิชาตินิยม เป็นต้น ความร่วมมือ และความขัดแย้งของมนุษยชาติในโลก สถานการณ์สำคัญของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เช่น เหตุการณ์ 11 กันยายน 2001 (Nine Eleven) การขาดแคลนทรัพยากร การก่อการร้าย ความขัดแย้งทางศาสนา ฯลฯ
ส 4.2 ม.4-6/3	วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย	
ส 4.2 ม.4-6/4	วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21	

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 4.3 ม.4-6/1	วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย	ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย เช่น แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย และ อิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย
ส 4.3 ม.4-6/2	วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย	
ส 4.3 ม.4-6/3	วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมี ผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน	

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		ปัจจัยที่มีผลต่อการสถาปนาอาณาจักรไทยในช่วงเวลาต่างๆ สาเหตุและผลของการปฏิรูป ฯลฯ
ส 4.3 ม.4-6/4	วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย	<p>บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาชาติไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การป้องกันและรักษาเอกราชของชาติการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย</p> <p>อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกที่มีต่อสังคมไทย</p> <p>ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย</p> <p>ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน</p>
ส 4.3 ม.4-6/5	วางแผนกำหนดแนวทางและมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย	<p>สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย</p> <p>วิถีชีวิตของคนไทยในสมัยต่างๆ การสืบทอดและเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย</p> <p>แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์</p> <p>วิธีการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย</p>

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 5.1 ม.4-6/1	ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ให้ข้อมูลและข่าวสารภูมิลักษณะ ภูมิอากาศและภูมิสังคมของ ไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก
ส 5.1 ม.4-6/2	วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิด ปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติใน ประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	ปัญหาทางกายภาพหรือภัย พิบัติทางธรรมชาติใน ประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การเปลี่ยนแปลงลักษณะ ทางกายภาพในส่วนต่าง ๆ ของโลก การเกิดภูมิสังคมใหม่ของโลก
ส 5.1 ม.4-6/3	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพล จากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ	การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่ง ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทาง ภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและ ทวีปต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลก
ส 5.1 ม.4-6/4	ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็น ผลมาจากการกระทำของมนุษย์และหรือธรรมชาติ	การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ ในโลก เช่น ภาวะโลกร้อน ความแห้งแล้ง สภาพอากาศ แปรปรวน

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 5.2 ม.4-6/1	วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และโลก	การเปลี่ยนแปลงลักษณะทาง กายภาพในส่วนต่างๆ ของโลก การเกิดภูมิสังคมใหม่ๆ ในโลก วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก</p>
<p>ส 5.2 ม.4-6/2</p>	<p>ระบุมมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>
<p>ส 5.2 ม.4-6/3</p>	<p>ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค</p>	<p>การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก</p>
<p>ส 5.2 ม.4-6/4</p>	<p>อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและโลก</p>	<p>การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก</p>
<p>ส 5.2 ม.4-6/5</p>	<p>มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>	<p>การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>

ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1.0 หน่วยกิต
 เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและ
 ดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.1 ม.4-6/1	วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก	กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา เช่น ซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ กู้ยืม จำน่า จำนอง กฎหมายอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย กฎหมายอื่นที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กฎหมายการรับราชการทหาร กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
ส 2.1 ม.4-6/2	วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การแก้ปัญหาและแนวทาง การพัฒนาทางสังคม

รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.1 ม.4-6/5	วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล	<p>ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม</p> <p>ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ</p> <p>การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย</p> <p>ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล</p> <p>แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม</p> <p>วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล</p>

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1.0 หน่วยกิต
 เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน

ศึกษา โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวทางการพัฒนาสังคม และการแก้ปัญหาสังคม วัฒนธรรมไทย วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล ความรู้กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว นิติกรรมและสัญญา กฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิด กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันในเรื่อง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล การเลือกตั้ง พรรคการเมือง กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา กฎหมายการรับราชการทหาร กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยปฏิญญาสากล สิทธิมนุษยชน

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของเหตุและผล มีทักษะชีวิตในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัว หลีกเลียงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรค เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในสังคม แสวงหาความรู้ นำความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหา มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

เพื่อให้เกิดความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

รวม 3 ตัวชี้วัด

ส 2.1 ม.4-6/1

ส 2.1 ม.4-6/2

ส 2.1 ม.4-6/5

แบบบันทึกการวิเคราะห์เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1.0 หน่วยกิต
 เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ ท้องถิ่น		
	ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
ส 2.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และปฏิบัติตน ตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและ สังคมโลก	กฎหมายรัฐธรรมนูญ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ กฎหมาย กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายอื่นที่สำคัญ	1.กระบวนการคิด วิเคราะห์ 2. กระบวนการ แสวงหาความรู้ 3. กระบวนการกลุ่ม	1. ซื่อสัตย์ สุจริต 2. มีวินัย 3. ใฝ่เรียนรู้ 4. มุ่งมั่นในการทำงาน
ส 2.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์ความสำคัญ ของโครงสร้างทาง สังคม การขัดเกลา ทางสังคมและ การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม	พื้นฐานทางสังคม	1.กระบวนการคิด วิเคราะห์ 2. กระบวนการ แสวงหาความรู้ 3. กระบวนการกลุ่ม	1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. อยู่อย่างพอเพียง 3. รักความเป็นไทย 4. มีจิตสาธารณะ
ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่ จะต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรม สากล	วัฒนธรรมไทย	1.กระบวนการคิด วิเคราะห์ 2. กระบวนการ แสวงหาความรู้ 3. กระบวนการกลุ่ม	1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. อยู่อย่างพอเพียง 3. รักความเป็นไทย 4. มีจิตสาธารณะ

โครงสร้างกำหนดการจัดการเรียนรู้

รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1.0 หน่วยกิต
 เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	จำนวน ชั่วโมง	หมายเหตุ
1	พื้นฐานทางสังคม	ส 2.1 ม.4-6/2	10	
2	วัฒนธรรมไทย	ส 2.1 ม.4-6/5	5	
3	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	ส 2.1 ม.4-6/1	5	
4	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย	ส 2.1 ม.4-6/1	4	นำหน่วยการเรียนรู้ที่ 4-7 มาจัดทำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 4 เล่มดังนี้ เล่มที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย เล่มที่ 2 เรื่อง กฎหมายแพ่ง เล่มที่ 3 เรื่อง กฎหมายอาญา เล่มที่ 4 เรื่อง กฎหมายอื่นที่สำคัญ
5	กฎหมายแพ่ง	ส 2.1 ม.4-6/1	4	
6	กฎหมายอาญา	ส 2.1 ม.4-6/1	4	
7	กฎหมายอื่นที่สำคัญ	ส 2.1 ม.4-6/1	4	
สอบกลางภาค			2	
สอบปลายภาค			2	
รวม			40	

(โรงเรียนสตรีนครสวรรค์. 2552 : 201 - 259)

โครงสร้างการจัดหน่วยการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน

รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1		จำนวน 1.0	หน่วยกิต
เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์		จำนวน 16	ชั่วโมง

แผนจัดการเรียนรู้ที่	เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)
1	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน	1
2	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย	2
3	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย	2
4	กฎหมายแพ่ง	2
5	กฎหมายแพ่ง	2
6	กฎหมายอาญา	2
7	กฎหมายอื่นที่สำคัญ	2
	กฎหมายอื่นที่สำคัญ	2
	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน	1
รวม		16

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของนักเรียนและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝัง เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียน

1. หลักการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตาม มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า นักเรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนจะต้องอาศัย กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการ สร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้อง ศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึง มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งวัดสมรรถนะสำคัญของนักเรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วจึงพิจารณา ออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็น เป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและนักเรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมาย ของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและนักเรียน ควรมีบทบาทดังนี้ บทบาทของผู้สอน ศึกษาวิเคราะห์นักเรียน เป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของ นักเรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็น ความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ออกแบบการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำนักเรียน ไปสู่เป้าหมาย จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมา ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของนักเรียน วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการ ช่อมเสริมและพัฒนา นักเรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง บทบาทของ นักเรียน กำหนดเป้าหมาย วางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึง แหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหา ด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู ประเมินและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 25 - 26)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Theories of Learning)

การศึกษาในเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ของจิตและพฤติกรรมการตอบสนองนานาประการ โดยอาศัยกระบวนการที่เหมาะสมและเป็นวิธีการที่ดีที่สุด การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้จากข้อมูลที่นักจิตวิทยาได้ทำการค้นพบและทดลองไว้แล้ว มีดังนี้

ทฤษฎีลองผิดลองถูกของ ธอร์นไดค์ ซึ่งได้สรุปเป็นกฎเกณฑ์การเรียนรู้ 3 ประการ คือ (ชไมพร ทองเหล็ก, 2553 : 16-17)

1. กฎความพร้อม หมายถึง (Law of readiness) กฎนี้กล่าวถึง สภาพความพร้อมของนักเรียนทางด้านร่างกายและจิตใจ ถ้าร่างกายเกิดความพร้อมแล้วได้กระทำให้เกิดความพึงพอใจ แต่ถ้ายังไม่พร้อมที่จะทำแล้วถูกบังคับให้กระทำ จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ

2. กฎแห่งการฝึกฝน (Law of exercise) กฎนี้กล่าวถึง การสร้างความมั่นคงของการเชื่อมระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้องโดยการฝึกหัด โดยการกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้มั่นคงทน

3. กฎแห่งผลที่พอใจ (Law of effect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่จะได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้แล้วถ้าได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าไม่ได้รับความพึงพอใจก็ไม่อยากจะทำซ้ำหรือเกิดความเบื่อหน่าย

ทฤษฎีพฤติกรรมของสกินเนอร์ ซึ่งมีความเชื่อว่าสามารถควบคุมบุคคลให้ทำตามความประสงค์หรือแนวทางที่กำหนดได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลผู้นั้นว่าจะรู้สึกนึกคิดอย่างไรเขาจึงได้ทำการทดลองและได้ผลสรุปว่า บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำ โดยมี การเสริมแรงเป็นตัวการเมื่อบุคคลตอบสนองการเร้าของสิ่งเร้าควบคุมกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม สิ่งเร้านั้นจะรักษาระดับหรือเพิ่มการตอบสนองให้เข้มข้น จึงควรวัดทฤษฎีของสกินเนอร์ด้วย เพราะบุคคล จะเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำ (ชไมพร ทองเหล็ก, 2553 : 17)

สกินเนอร์ (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 119) เป็นนักจิตวิทยาที่ได้รวมเอาแนวคิดทางจิตวิทยาทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning) ซึ่งกล่าวว่าการกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง อัตราความเข้มข้นของการตอบสนองจะมีโอกาสสูงขึ้น กระบวนการเรียนทั้งหมดควรแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ และในแต่ละตอนย่อยๆ เหล่านั้น ควรมี การเสริมแรงให้สอดคล้องกับความสำเร็จของนักเรียนในแต่ละขั้นตอน ความถี่ของการเสริมแรงควรจะมีให้บ่อยที่สุดสำหรับการประสพผลสำเร็จของนักเรียน และในทางตรงกันข้ามควรมีการเสริมแรงให้น้อยที่สุดสำหรับในกรณีที่นักเรียนทำผิดในแต่ละขั้นตอน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดการเรียนรู้โดยจะต้องคำนึงถึง

1. การมีส่วนร่วมของผู้อื่น
2. การทราบผลทันที
3. การได้รับความสำเร็จ
4. การเรียนรู้ที่ละขั้นด้วยตนเอง

ทฤษฎีพฤติกรรมของสกินเนอร์ ซึ่งมีความเชื่อว่าสามารถควบคุมบุคคลให้ทำตามความประสงค์หรือแนวทางที่กำหนดได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลผู้นั้นว่าจะรู้สึกนึกคิดอย่างไรเขาจึงได้ทำการทดลองและได้ผลสรุปว่า บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำ โดยมีการเสริมแรงเป็นตัวการเมื่อบุคคลตอบสนองการเร้าของสิ่งเร้าควบคู่กันในช่วงเวลาที่เหมาะสมสิ่งเร้า นั้นจะรักษาระดับหรือเพิ่มการตอบสนองให้เข้มข้น จึงควรวัดทฤษฎีของสกินเนอร์ด้วยเพราะบุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำ

เปียเจท์ (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 125) ทฤษฎีทางจิตวิทยาของเขาเชื่อว่า กิจกรรมต่าง ๆ ทางกล้ามเนื้อและกลไกทั้งหลายเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติการทางสมอง ความเจริญงอกงามทางความคิดและสติปัญญานั้น เป็นผลมาจากการปะทะสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อม ความคิดทั้งหลายจะเหมือนกันกับการพัฒนาการทางร่างกาย ซึ่งต่างจะค่อย ๆ เจริญเติบโตเรื่อย ๆ จนถึงขีดสุดในวัยรุ่น ทฤษฎีที่มีชื่อและนิยมกันมากที่สุด คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กนั้นจะมีลำดับขั้นดังนี้

1. ขั้นประสาทรับรู้เคลื่อนไหว (Sensory – motor Stage) เป็นขั้นที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี ขั้นนี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว เด็กจะรับทราบความรู้สึกเหล่านี้มีส่วนพัฒนาโครงสร้างทางความคิดและเขาวนปัญญา และเมื่อเด็กได้รับความรู้สึกใหม่ ๆ โครงสร้างทางความคิดจะเปลี่ยนไป ยังผลให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปด้วย

2. ขั้นการคิดที่ยังขาดกระบวนการของเหตุผล (Preoperational) เป็นขั้นที่เกิดขึ้นกับเด็กอายุระหว่าง 2 – 7 ปี ในระยะนี้การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของเด็กจะขึ้นอยู่กับสิ่งที่มองเห็นเป็นสำคัญ กระบวนการคิดของเด็กเป็นไปตามสิ่งที่มองเห็นเท่านั้น เป็นความคิดโดยอาศัยประสบการณ์ใกล้ตัวและจากสิ่งที่ได้เห็น ได้สัมผัสจริงเป็นหลักและเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า สำหรับเด็กวัยนี้การเรียนรู้ควรอาศัยสิ่งที่เป็นรูปธรรม

3. ขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operational Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ 7 หรือ 11 หรือ 12 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอัตราเร็วของการพัฒนา อาจแตกต่างกันไปในขั้นนี้เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถคิดย้อนกลับได้ เด็กสามารถมองเห็นและเข้าใจได้ว่าส่วนรวมนั้นเป็นผลรวมของส่วนย่อยและมีความหมายมากกว่าส่วนย่อย สามารถจำแนกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังได้ และสามารถมองเห็นปัญหาที่เกิดจากสาเหตุหลาย ๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามการคิดในขั้นนี้เด็กจะทำได้ดีเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) ไม่ใช่นามธรรม (Abstract)

4. ขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลจากสิ่งที่เป็นนามธรรม (Formal – Operational Stage) เริ่มตั้งแต่ 1หรือ12 ปี ไปจนถึง 14 หรือ 15 ปี ระยะนี้เป็นขั้นสุดยอดของพัฒนาการทางเขาวนปัญญา เด็กในขั้นนี้ สามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลและคิดในสิ่งที่ซับซ้อนอย่างเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น เมื่อเด็กพัฒนาได้อย่างเต็มที่แล้ว จะสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลและแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี จนพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะได้

การพัฒนาของเด็กในแต่ละระยะจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากระดับต่ำกว่าไปสู่อีกระดับที่สูงขึ้น โดยไม่มีการกระโดดข้ามขั้น แต่บางช่วงของการพัฒนาอาจเกิดขึ้นเร็วหรือช้าได้ การพัฒนา

เหล่านี้จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการดำรงชีวิตอาจมีส่วนช่วยให้เด็กพัฒนาได้แตกต่างกัน

จากพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจท์ จะเห็นได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะจากแนวคิดของเปียเจท์นั้น ความเจริญงอกงามทางสติปัญญาเป็นผลมาจากการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการที่เด็กจะเรียนได้ผลดีมีความงอกงามทางปัญญาเป็นผลมาจากการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ดี นั่นคือ การเรียนการสอนที่ครูตระเตรียมสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาบทเรียนมีความเป็นรูปธรรมง่ายแก่การเรียนรู้มากที่สุด (Learning by doing) เพราะเปียเจท์กล่าวว่าเด็กจะไม่มีวันเรียนรู้โดยการที่มีคนบอกหรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งนั้น แต่การเรียนรู้โดยการลงมือทำความรู้จักกับสิ่งนั้นโดยตรง และเมื่อทำความรู้จักแล้วเขาก็จะบรรจุสิ่งนั้น ๆ ไว้ในสมอง

แนวคิดของบลูม กล่าวว่า ธรรมชาตินักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน นักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ว่า เนื้อหาในหน่วยย่อยต่าง ๆ ได้ โดยใช้เวลาเรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างสื่อการเรียนการสอนจึงต้องมีการกำหนดเงื่อนไขที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถผ่านลำดับขั้นตอนทุกหน่วยการเรียนรู้ได้ ถ้านักเรียนได้เรียนตามอัตราการเรียนของตน ก็จะทำให้ให้นักเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้น (ทิสนา แคมมณี อ่างโน วชิร น้อยเวช, 2552 : 39)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก กล่าวถึง จอห์น บี วัตสัน (John B. Watson) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการทดลองการวางเงื่อนไขทางอารมณ์กับเด็กชายอายุ 11 เดือน โดยใช้หลักการเดียวกับ Pavlov หลังการทดลองเขาสรุปหลักเกณฑ์การเรียนรู้ได้ ดังนี้ การแผ่ขยายพฤติกรรม (Generalization) มีการแผ่ขยายการตอบสนองที่วางเงื่อนไขต่อสิ่งเร้าที่คล้ายคลึงกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข การลดทอนหรือการดับสูญการตอบสนอง (Extinction) ทำได้ยาก ต้องให้สิ่งเร้าใหม่ (UCS) ที่มีผลตรงข้ามกับสิ่งเร้าเดิม จึงจะได้ผลซึ่งเรียกว่า Counter-Conditioning การนำทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกมาประยุกต์ใช้ในการสอน ครูสามารถนำหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้มาทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกทั้งด้านดีและไม่ดี รวมทั้งเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น วิชาที่เรียน กิจกรรม หรือครูผู้สอน เพราะเขาอาจได้รับการวางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก็เป็นได้ ครูควรใช้หลักการเรียนรู้จากทฤษฎีปลุกฝังความรู้สึกและเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชา กิจกรรมนักเรียน ครูผู้สอนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดในตัวนักเรียน ครูสามารถป้องกันความรู้สึกล้มเหลว ผิดหวัง และวิตกกังวลของนักเรียนได้โดยการส่งเสริมให้กำลังใจในการเรียนและการทำกิจกรรม ไม่คาดหวังผลเลิศจากนักเรียน และหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์หรือลงโทษนักเรียนอย่างรุนแรงจนเกิดการวางเงื่อนไขขึ้น กรณีที่นักเรียนเกิดความเครียด และวิตกกังวลมาก ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ผ่อนคลายความรู้สึกได้บ้างตามขอบเขตที่เหมาะสม (กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2551 : 41)

วิธีการสอนของกาเย กล่าวว่า การเรียนรู้มีลำดับขั้นและนักเรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาว่างไปหายาก ซึ่งแนวคิดของกาเยเชื่อว่าการเรียนรู้มีลำดับขั้น ดังนั้นก่อนที่จะสอนเด็กแก้ปัญหาได้นั้นเด็กจะต้องเรียนรู้ความคิดรวบยอดหรือกฎเกณฑ์มาก่อน ซึ่งในการสอนให้เด็กได้ความคิดรวบยอดหรือกฎเกณฑ์นั้น จะทำให้เด็กเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอดด้วยตนเองแทนที่ครูจะเป็นผู้บอก (พรรณี ชูทัย เจนจิต, 2550 : 234)

จากหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้มีลำดับขั้น ต้องสอนให้เด็กได้ความคิดรวบยอดด้วยตนเอง จึงต้องคำนึงถึงธรรมชาติของนักเรียนแต่ละคนควรมี การกำหนดเงื่อนไขที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคน สามารถผ่านลำดับขั้นตอนทุกหน่วยการเรียนรู้ได้จากหลักการและทฤษฎีข้างต้นสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีมีคุณภาพได้ตรงตาม ความต้องการ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้

การศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ ชุดการสอน ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือชุดการเรียนการสอน สำหรับการศึกษานี้ผู้รายงานใช้คำว่า ชุดการเรียนรู้ ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของชุดการเรียนรู้ ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของชุดการเรียนรู้

การสร้างชุดการเรียนรู้เกิดขึ้นในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 David Stanfield แห่งสถาบัน Ontario Institute for Studied in Education ได้คิดกล่องอนุกรมประสงค์ ขึ้นใช้สำหรับนักเรียน สื่อที่สร้างขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอน โดยใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ในเรื่อง การสอนสำเร็จรูป (Programmed Learning) โดยผลิตกล่องที่เขาเรียกว่า Thirties Box และพัฒนาตามมาเป็น Perception Bug , Audiovisual Juke Box , Eco Box กล่องการสอนนี้เรียกว่า The 1930's Multi-media Kits ปรากฏว่าเป็นที่ชื่นชอบของเด็กถึงกับ เรียกกล่องชุดสื่ออนุกรมประสงค์นี้ว่า “กล่องวิเศษ” ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ภายในสื่ออนุกรมประสงค์ ดังกล่าวนี้ได้พัฒนามาเป็นชุดการเรียนรู้ในที่สุด (หทัย ตันหยง อังโน ชัชจรียา ไบลี. 2545 : 178)

ระบบการผลิตชุดการเรียนรู้ในประเทศไทยได้พัฒนาขึ้น เมื่อภาคต้นปีการศึกษา 2516 ภาควิชาสัตตศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ทดลองสอนในวิชา “เทคโนโลยีและการศึกษาร่วมสมัย” สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2517 และ ภาควิชาสัตตศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้มีการนำผลที่ได้จากการทดลองในครั้งนี้ไปใช้ในการฝึกอบรมคณาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง กล่าวคือ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (6 – 10 กรกฎาคม 2517) คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (1-5 ตุลาคม 2517) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (11-15 ตุลาคม 2517) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2 ครั้ง และอื่น ๆ อีกหลายแห่ง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. อังโน ชัชจรียา ไบลี. 2545 : 178) จนกระทั่งปัจจุบันนี้ชุดการเรียนรู้ได้กลายเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและได้มีการผลิตตลอดจนใช้ชุดการเรียนรู้อย่างแพร่หลายในวงการศึกษาของไทย

ความหมายของชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้ (Instructional Package) มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น ชุดการเรียนรู้ (Learning Packages) หรือชุดการเรียนการสอน (Instructional Kits) เดิมทีเคยมีมักใช้คำว่า ชุดการเรียนรู้ เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวความคิดในการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ได้เข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น จึงมีผู้นิยมเรียกชุดการเรียนเป็นชุดการเรียนรู้มากขึ้น บางคนก็มักจะเรียกรวมกันว่า ชุดการเรียนการสอน โดยให้เหตุผลว่าการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของนักเรียนและการสอนเป็นกิจกรรมของครู กิจกรรมของครูกับนักเรียนจะต้องเกิดคู่กัน ในปัจจุบันได้เปลี่ยนชุดการเรียนมาใช้คำว่า ชุดการสอน หรือชุดการเรียนรู้ ดังนั้น ถ้ากล่าวถึงชุดการเรียนหรือชุดการเรียนการสอนใน ความหมายของผู้รายงานก็คือชุดการเรียนรู้ สำหรับความหมายของชุดการสอน ชุดการเรียนรู้ หรือชุดการเรียน ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 95) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้แต่ละชุดจะมีลักษณะอย่างไร ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของบทเรียน และจุดประสงค์ของการใช้ โดยทั่วไป ชุดสื่อประสมจะจัด อยู่ในกล่อง หรือแฟ้ม ประกอบด้วย คู่มือ คำสั่ง เนื้อหา บทเรียน กิจกรรมการเรียน และแบบทดสอบ โดยอาจเป็นการใช้กับนักเรียนกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยหรือในการศึกษารายบุคคล การใช้สื่อประสมนี้ โดยทั่วไปแล้วจะใช้สื่อแต่ละอย่างเป็นขั้นตอนไปแต่ในบางครั้งก็อาจใช้สื่อหลายชนิดพร้อมกันได้ ในปัจจุบันได้มีการนำวัสดุผลิตเป็นชุดสื่อประสมโดยผลิตขึ้นตามขั้นตอนการใช้ของระบบการสอน โดยจัดเป็น “ชุดการสอน” (Teaching Package) สำหรับให้ผู้สอนใช้สอนแต่ละวิชา และเป็น “ชุดการเรียนรู้” (Learning Package) ของแต่ละวิชาสำหรับนักเรียนสามารถใช้เรียนได้ด้วยตนเอง

นิตยา บัวพงษ์ (2546 : 11) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ หมายถึง การนำสื่อการเรียนการสอน ที่จัดไว้เป็นชุดที่สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูและนักเรียน ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สามารถบรรลุ จุดมุ่งหมายของการเรียนยิ่งขึ้น โดยจัดอยู่ในรูปกล่อง หรือซองที่บรรจุสื่อการสอนต่าง ๆ และ คำแนะนำในการกระทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สุพรรณ บุญเฉลิม (2547 : 32) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ คือ ชุดการเรียน หรือชุดการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงสื่อการสอนที่ครูสร้างขึ้น ประกอบไปด้วย สื่อ อุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนสามารถศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนตามที่นักเรียนสนใจโดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในการเรียน

รัตนา มั่นคง (2547 : 42) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ในลักษณะสื่อประสม Multi Media ซึ่งครูนำมาใช้เป็นเครื่องชี้แนวทางและเครื่องมือในการสอน หรือให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง หรือทั้งนักเรียนและผู้สอนใช้ร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ภายในชุดการเรียนรู้ต่าง ๆ จะประกอบด้วยสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและ ประสบการณ์ คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้และการประเมินผลในการสร้างชุดการเรียนรู้ นั้น ยึดหลักการ จัดสื่อเป็นระบบ นิยมจัดไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในซอง กล่อง หรือกระเป๋า

อุษา รัตนบุปผา (2547 : 14) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนการสอน คือ นวัตกรรมทางการศึกษา รูปแบบหนึ่ง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง โดยใช้ สื่อและกิจกรรมหลาย ๆ อย่างประกอบกันตามความเหมาะสม เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ในการเรียนของตนเอง มีระเบียบวินัยและมีความซื่อสัตย์ โดยมีครูเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทาง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้รายงานใช้ชื่อว่าชุดการเรียนรู้ เพราะชื่อนี้ให้ความเข้าใจตรงกันว่าชุดการเรียนรู้เป็นการนำสื่อประสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ชุดการเรียนรู้จะเป็นเหมือนคู่มือครู และเครื่องช่วยการสอนสำหรับครู มีกิจกรรมการเรียนและสื่อประกอบการเรียนหรือหัวข้อนำชี้ทางการเรียนให้แก่ นักเรียนโดยที่สถานการณ์การเรียนการสอนอาจเป็นแบบนักเรียนเรียนด้วยตนเอง หรือเรียนจากการฟังคำบรรยายของครู หรือครูกับนักเรียนร่วมกันทำงานก็ได้ ชุดการเรียนรู้ที่สร้างอย่างดีจะมีกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและระดับของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

แนวคิดและหลักการของชุดการเรียนรู้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (อ้างใน สุทธิพร สอนอ่อน, 2547 : 92 – 94) ได้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการในการนำชุดการเรียนรู้มาใช้ในระบบการศึกษา 5 ประการคือ

1. การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามหลักจิตวิทยา นักเรียนมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อาทิ ความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและอื่น ๆ นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีที่เหมาะสมที่สุดคือการจัดการเรียนการสอนรายบุคคลหรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรีและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนตามสติปัญญา ความสามารถและความสนใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนเรียนโดยใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการนำสื่อการสอนมาใช้ จะต้องจัดให้ตรงเนื้อหาและประสบการณ์ตามหน่วยการสอนวิชาต่าง ๆ โดยนิยมจัดในรูปชุดการเรียนรู้การเรียนวิธีนี้จะช่วยถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนเพียงหนึ่งในสามของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนอีกสองในสามนักเรียนจะศึกษาด้วยตนเอง

3. การใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เปลี่ยนและขยายตัวออกไป แต่เดิมนั้นมีการผลิตและการใช้สื่อการสอนซึ่งมักออกมาในรูปแบบต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างใช้ เป็นสื่อเดี่ยว มิได้นำมาเป็นสื่อประสมและใช้เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียน ใช้สื่อแทนครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนตลอดเวลา ปัจจุบันเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการเรียนรู้อันจะมีผลต่อการใช้จากการใช้สื่อเพื่อช่วยสอน คือ ครูเป็นผู้ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มาเป็นการใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยนักเรียนคือให้นักเรียนหยิบและใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยอยู่ในรูปของชุดการเรียนรู้

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับสิ่งแวดล้อม เดิมความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนลักษณะเป็นทางเดียว คือครูเป็นผู้นำและนักเรียนเป็นผู้ตาม ครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้พูด การตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะตัดสินใจตามครู นักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครูมากกว่าครูเอาใจนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนมีน้อย ครูส่วนใหญ่ไม่ชอบนักเรียนคุยกัน นักเรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เชื้อฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อโตขึ้นจึงทำงานร่วมกันไม่ได้ นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมก็มักจะอยู่เพียงซอก

และแบบเรียนในห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ หรือบริเวณอันไม่ค่อยสวยงามนัก ครูไม่เคยพานักเรียนออกไปสู่สภาพภายนอกโรงเรียน การเรียนการสอนจึงจัดอยู่ภายในห้องเรียนส่วนใหญ่ แนวโน้มในปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียนรู้จึงต้องนำระบบกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งนำมาจัดระบบการผลิตสื่อการเรียนการสอนออกมาในรูปของชุดการเรียนรู้

5. การนำจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยจัดสภาพเป็นการสอนแบบโปรแกรม หมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง มีโอกาสทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดอย่างไร มีการเสริมแรงทางบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต และได้ค่อยเรียนรู้ไปทีละตอนตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเอง โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับ การจัดสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามนัยดังกล่าวข้างต้นจะต้องมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทาง โดยการจัดการเรียนการสอนแบบโปรแกรมในรูปกระบวนการและใช้ชุดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ

จากแนวความคิดและหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การนำชุดการเรียนรู้มาใช้ในการศึกษานั้น ได้ยึดหลักจิตวิทยาในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด คำนึงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและสภาพแวดล้อมระหว่างนักเรียนด้วยกันเองด้วย

องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (อ้างใน สุทธิพร สอนอ่อน, 2547 : 95-97) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญๆ ภายในชุดการเรียนรู้ไว้ 4 ส่วน คือ

1. คู่มือครู เป็นคู่มือครูและแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือนักเรียนตามชนิดของชุดการเรียนรู้ ภายในคู่มือจะชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้เอาไว้อย่างละเอียด อาจจะทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้
2. บัตรคำสั่ง หรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้นักเรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่าง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ อาจจะทำประกอบด้วยบทเรียนโปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟิก หุ่นจำลอง ของตัวอย่างรูปภาพ เป็นต้นนักเรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการเรียนรู้ตามบัตรคำที่กำหนดไว้ให้
4. แบบประเมินผล นักเรียนจะทำการประเมินผลความรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน แบบประเมินผลที่อยู่ในชุดการเรียนรู้จะเป็นแบบฝึกหัดให้เติมในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกจับคู่ ผลจากการทดลองหรือให้ทำกิจกรรม เป็นต้น

ส่วนประกอบข้างต้นนี้จะบรรจุในกล่องหรือซอง จัดเอาไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกแก่การใช้
 นิยมแยกออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. กล่อง
2. สื่อการสอนและบัตรบอกชนิดของสื่อการสอนเรียงตามการใช้
3. บันทึกการสอน ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้
  - 3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน
  - 3.2 รายละเอียดเกี่ยวกับนักเรียน
  - 3.3 เวลา จำนวนชั่วโมง
  - 3.4 วัตถุประสงค์ทั่วไป
  - 3.5 วัตถุประสงค์เฉพาะ
  - 3.6 เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
  - 3.7 กิจกรรมและสื่อการสอนประกอบวิธีสอน
  - 3.8 การวัดผล ประเมินผล การทดสอบก่อนและหลังเรียน
4. อุปกรณ์อื่น ๆ

ประเภทของชุดการเรียนรู้

ประเภทของชุดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ชุดการเรียนรู้ประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนจะใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้นักเรียน ส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดให้น้อยลง และใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดการเรียนรู้ ในการเสนอเนื้อหามากขึ้น สื่อที่ใช้ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือ สิ่งที่จะนำมาใช้จะต้องให้นักเรียนเห็นอย่างชัดเจนทุกคนชุดการเรียนรู้นี้บางคนเรียกว่า ชุดการเรียนรู้สำหรับครู

2. ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการเรียนรู้สำหรับให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 – 6 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดการเรียนรู้แต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ชุดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย ชุดย่อยตามจำนวนศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์มีสื่อหรือบทเรียนครบตามจำนวนนักเรียนในกิจกรรมนั้น ๆ สื่อที่ใช้จัดในรูปสื่อประสมอาจใช้ เป็นสื่อรายบุคคล หรือสื่อสำหรับกลุ่มที่นักเรียนทั้งศูนย์จะใช้ร่วมกันได้ นักเรียนที่เรียนจากชุดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่มจะต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อยในระยะเริ่มแรกเท่านั้น หลังจากนั้นนักเรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ระหว่างประกอบกิจกรรม หากมีปัญหา นักเรียนสามารถซักถามครูได้ ชุดการเรียนรู้นี้บางคนเรียกว่า ชุดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียน

3. ชุดการเรียนรู้แบบรายบุคคลหรือชุดการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ เป็นชุดการเรียนรู้ที่จัดระบบขึ้น เพื่อให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคลตามลำดับขั้นที่ระบุไว้ คือ นักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือบ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม นักเรียนสามารถจะ

ประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ชุดการเรียนรู้ชนิดนี้อาจจะจัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูลก็ได้

4. ชุดการเรียนรู้ทางไกล เป็นชุดการเรียนรู้ที่ผู้สอนจะประเมินผลการเรียนมุ่งให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา เช่น ชุดการเรียนรู้ทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (บุญเกื้อ ควรหาเวช อ่างใน สุทธิพร สอนอ่อน, 2547 : 94 – 95)

ขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (อ่างใน นิตยา บัวพงษ์, 2546 : 27–28) ได้ลำดับขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. จะต้องศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดอย่างละเอียดว่าสิ่งที่เรานำมาทำชุดการเรียนรู้ นั้น จะมุ่งเน้นให้เกิดหลักของการเรียนรู้อะไรบ้างให้กับนักเรียน นำวิชาที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำมาแบ่งเป็นหน่วยของการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยนั้นจะมีหัวเรื่องย่อย ๆ อันจะสร้างความสับสนให้กับนักเรียนได้ และควรคำนึงถึงการแบ่งหน่วยการเรียนการสอนของแต่ละวิชานั้น ควรจะเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระได้ถูกต้องว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ก่อน อันเป็นพื้นฐานตามขั้นตอนของความรู้และลักษณะธรรมชาติในวิชานั้น

2. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระและแบ่งหน่วยการเรียนการสอนได้แล้วจะต้องพิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่าจะทำชุดการเรียนรู้แบบใด โดยคำนึงถึงข้อกำหนดว่านักเรียนคือใคร (Who learner) จะให้อะไรกับนักเรียน (Give what condition) จะให้ทำกิจกรรมอย่างไร (Does what activities) และจะทำให้ได้ดีอย่างไร (How well criterion) สิ่งเหล่านี้จะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดการเรียน

3. กำหนดหน่วยการเรียนการสอนโดยประมาณเนื้อหาสาระที่เราจะสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ตามชั่วโมงที่กำหนด โดยคำนึงถึงว่าเป็นหน่วยที่น่าสนใจ น่าเรียนรู้ ให้ความชื่นบานแก่นักเรียน หาสื่อการเรียนได้ง่าย พยายามศึกษาวิเคราะห์ให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่งว่าหน่วยการเรียนการสอนนี้มีหลักการหรือความคิดรวบยอดอะไรและมีหัวข้อเรื่องย่อย ๆ อะไรบ้างที่รวมกันอยู่ในหน่วยนี้ แต่ละเรื่องย่อยมีความคิดรวบยอดหรือหลักการย่อยๆ อะไรอีกบ้างที่จะต้องปรึกษาพยายามดึงเอาแก่นของหลักการเรียนรู้ออกมาให้ได้

4. กำหนดความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกันกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปแนวความคิดสาระและหลักเกณฑ์ที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกัน เพราะความคิดรวบยอดเป็นเรื่องของความเข้าใจอันเกิดจากประสาทสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เพื่อตีความหมายออกมาเป็นพฤติกรรมทางสมองแล้วนำสิ่งใหม่ไปเชื่อมโยงกันกับประสบการณ์เดิม เกิดเป็นความคิดรวบยอดฝังอยู่ในความทรงจำ มนุษย์ต้องมีประสบการณ์ต่าง ๆ พอสมควร จึงสรุปแก่นแท้ของการเรียนรู้เกิดเป็นความคิดรวบยอดได้

5. จุดประสงค์การเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนจะต้องให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอด โดยกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งหมายถึงความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกมาให้เห็นได้ภายหลังจากการเรียนการสอนบทเรียนแต่ละเรื่องจบไปแล้ว โดยผู้สอนสามารถวัดได้ ถ้าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนี้ ผู้สอนกำหนดหรือระบุให้ชัดเจนมากเท่าใดยิ่งมีทางประสบความสำเร็จ

ในการสอนมากเท่านั้น ดังนั้นจึงควรใช้เวลาตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อให้ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาสาระของการเรียนรู้

6. การวิเคราะห์งาน คือ การนำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาทำการวิเคราะห์งานเพื่อหา กิจกรรมการเรียนการสอน

7. เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางการเลือกและผลิตสื่อการสอน “กิจกรรมการเรียน” หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่นักเรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลองวิทยาศาสตร์ เล่นเกม เป็นต้น

8. สื่อการเรียน คือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องกระทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้เรียบร้อย ถ้าสื่อการเรียนเป็นของที่ใหญ่โตหรือมีคุณค่าที่จะต้องจัดเตรียมมาก่อนจะต้องเขียนบอกไว้ให้ชัดเจนในคู่มือครูเกี่ยวกับการใช้ ชุดการเรียนรู้ว่าจะไปจัดหาได้ ณ ที่ใด เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องบันทึกเสียงและพวกสิ่งที่เก็บไว้ไม่ได้ทนทานเพราะเกิดการเน่าเสีย เช่น ไขไม้ พืช สัตว์ เป็นต้น

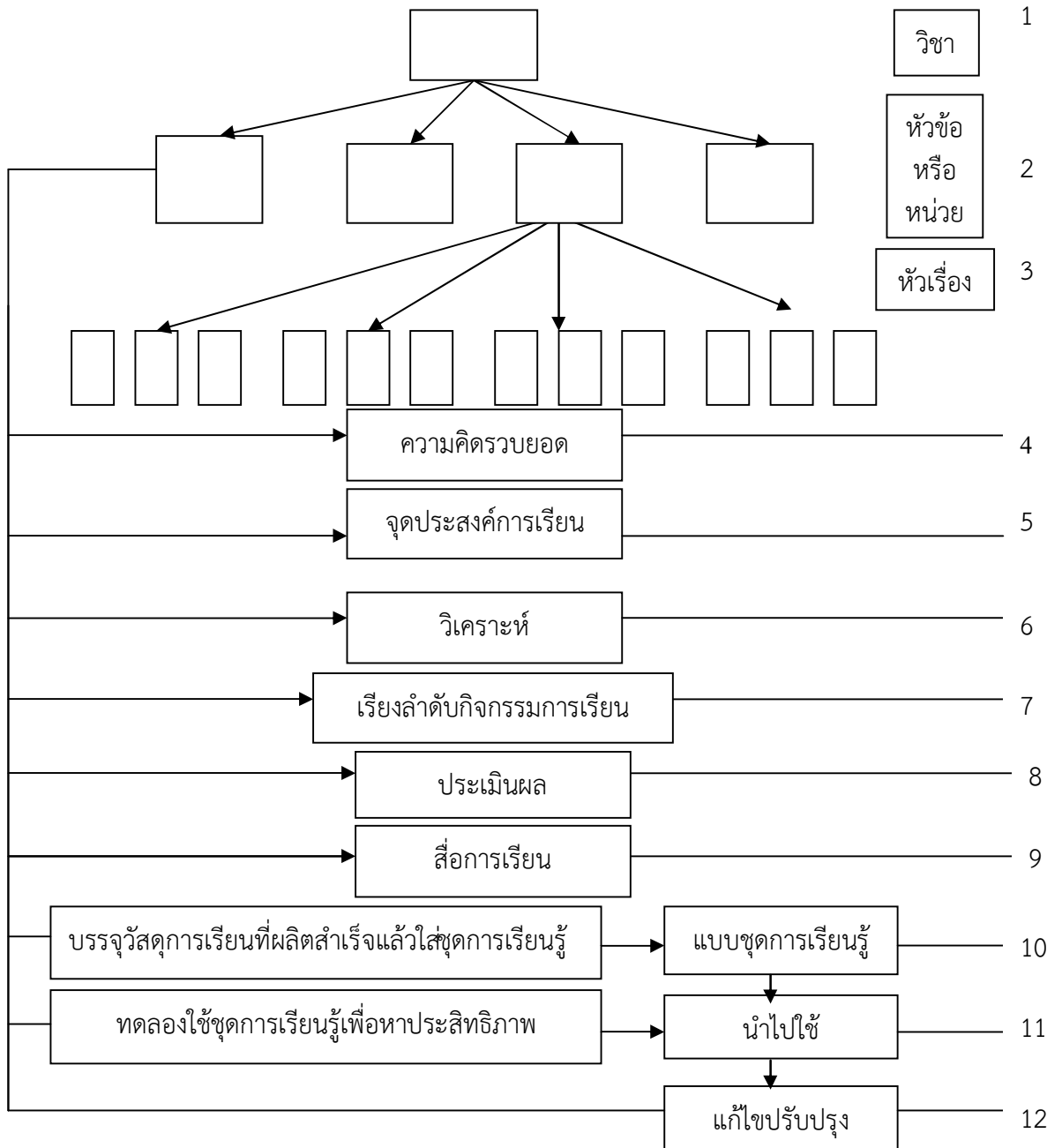
9. การประเมินผล คือ การตรวจสอบว่าหลังจากการเรียนการสอนแล้วมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่จุดประสงค์การเรียนรู้กำหนดไว้หรือไม่การประเมินผลนี้จะมีวิธีการใดก็ตาม แต่จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เราตั้งไว้ ถ้าการประเมินผลไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เมื่อใด ความยุติธรรมก็จะไม่เกิดขึ้นกับนักเรียนและไม่ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วย การเรียนรู้ในสิ่งนั้น จะไม่เกิดขึ้น ชุดการเรียนรู้อาจสร้างขึ้นมากเป็นการเสียเวลาและไม่มีคุณภาพ

10. หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้อ เพื่อเป็นการประกันว่าชุดการเรียนรู้อที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นไว้ล่วงหน้า โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนบรรลุผล

11. การใช้ชุดการเรียนรู้อ ชุดการเรียนรู้อที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปสอนนักเรียนได้ตามประเภทของชุดการเรียนรู้อ (แบบบรรยาย แบบกลุ่ม และแบบรายบุคคล) และตามระดับการศึกษา (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) โดยกำหนดขั้นตอนในการใช้ดังนี้

การผลิตชุดการเรียนรู้อตามขั้นตอนดังกล่าว เป็นระบบการนำสื่อการสอนแบบประสมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน ไม่ว่าจะเป็นแบบบรรยายแบบกลุ่มกิจกรรมหรือการสอนตามเอกัตภาพ ที่เน้นความสำคัญของกระบวนการและผลลัพธ์ของการเรียนการสอน เพื่อช่วยลดบทบาทของผู้สอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองมากขึ้น ชุดการเรียนรู้อสามารถถ่ายทอดเนื้อหา ประสบการณ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมสูง ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียน ต่อสิ่งที่กำลังเรียน สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ครู ทำให้การเรียนของนักเรียนเป็นอิสระจาก อารมณ์ และบุคลิกภาพของผู้สอน และจะช่วยทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสังคม

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนาชุดการเรียนรู้ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงการผลิตชุดการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ อ่างโน ศิริมา เผ่าวิริยะ. 2544, 21)

ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชุดการเรียนรู้จัดเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ได้รับ ความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหลายประการ คือ (บุญเกื้อ ครอบหาเวช อ้างใน สุทธิพร สอนอ่อน, 2547 : 110-111)

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมีลักษณะเป็น นามธรรมสูง เช่น อวัยวะในร่างกาย การเติบโตของสัตว์ชั้นต่ำ เป็นต้น ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอด ด้วยการบรรยายได้ดี
2. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตน
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
4. ช่วยสร้างความพร้อมและสร้างความมั่นใจแก่ครู เพราะชุดการเรียนรู้ผลิตไว้เป็น หมวดหมู่สามารถหยิบใช้ได้ทันที
5. ทำให้การเรียนการสอนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน เพราะชุดการเรียนรู้สามารถทำ ให้นักเรียนเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือมีความขัดแย้งทางอารมณ์อย่างไรก็สอนได้ เพราะขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาชุดการเรียนรู้ ผู้สอนมีโอกาสดำเนินการอื่น
6. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกของผู้สอน เนื่องจากชุดการเรียนรู้ทำหน้าที่ถ่ายทอด ความรู้แทนครู แม้ครูจะพูดหรือสอนไม่เก่ง นักเรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจาก ชุดการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว
7. ในกรณีที่ครูขาด ครูคนอื่นก็สามารถสอนแทนได้โดยใช้ชุดการเรียนรู้มีใช้เพียงเข้าไปคุมชั้น ปลอ่ยให้นักเรียนนั่งเฉย ๆ เพราะมีเนื้อหาวิชาอยู่ในชุดการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนแทนไม่ต้องเตรียมตัวมาก
8. ช่วยลดภาระของผู้สอน เมื่อมีชุดการเรียนรู้สำเร็จแล้วครูผู้สอนจะดำเนินการสอนตาม คำแนะนำที่มีไว้พร้อม ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเสียเวลาทำสื่อการสอนใหม่ ทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอน ทดลองและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเนื้อหาตามที่ชุดการเรียนรู้กำหนด ทำให้มีประสบการณ์ กว้างขวาง ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการสอนของครู
9. ช่วยในการจัดการศึกษานอกระบบ เพราะชุดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้เรียนได้ทุก สถานที่ ทุกเวลา
10. ชุดการเรียนรู้ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนอย่างเชื่อถือได้เพราะผลิตขึ้นด้วย วิธีการเข้าสู่ระบบ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญวิชาเฉพาะนั้น ๆ นักโสตทัศนศึกษา นักจิตวิทยา ครู ผู้เชี่ยวชาญการวัดผล นักเรียนมีการทดลองใช้และปรับปรุงจนแน่ใจว่าสามารถ นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

ผู้รายงานได้จัดทำชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิกายนารูในชีวิตประจำวัน รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนั้นการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน จึงหมายถึงความถึง การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิกายนารูในชีวิตประจำวัน รายวิชา ส31101 สังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 4 เล่ม ที่ผู้รายงานได้จัดทำขึ้น จึงขอใช้คำว่า ชุดการเรียนรู้ แทนคำว่า สื่อการเรียนการสอน ในการหาประสิทธิภาพ

ชุดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ดังนั้นจึงต้องมีการทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง หรือปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ทำให้มั่นใจว่าชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2556 : 7-20) ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

1.1 กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน ทำได้โดยการประเมินผลของพฤติกรรมของนักเรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมสุดท้าย ซึ่งค่าประสิทธิภาพจะกำหนดเป็นค่า E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และค่า E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ ดังนั้น E_1 / E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยปกติแล้วการกำหนดเกณฑ์ E_1 / E_2 ขึ้นอยู่กับเนื้อหา หากเนื้อหาเป็นความรู้ ความจำมักตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะมักตั้งต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เพราะตั้งไว้เท่าใดก็มักได้ผลเท่านั้น ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีวิธีคำนวณดังนี้

E_1 คำนวณจากการเอาคะแนนการทำกิจกรรมของนักเรียนแต่ละหน่วย แต่ละคนมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย และเทียบส่วนเป็นร้อยละ (80 ตัวแรก)

E_2 คำนวณจากการเอาคะแนนของนักเรียนที่ทดสอบหลังเรียนแต่ละหน่วยแต่ละคนมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ยเทียบส่วนเป็นร้อยละ (80 ตัวหลัง)

1.2 กำหนดเกณฑ์โดยการทดสอบทางสถิติ ซึ่งทำได้โดยนำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ แล้วหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นจึงทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน หากมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถือว่าชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ต่อไปได้

2. การกำหนดระดับประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ 3 ระดับ คือ

2.1 ระดับ “สูงกว่าเกณฑ์” เมื่อประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเกิน 2.5 ขึ้นไป

2.2 ระดับ “เท่าเกณฑ์” เมื่อประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่เกินค่า 2.5

2.3 ระดับ “ต่ำกว่าเกณฑ์” เมื่อประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5 ซึ่งถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

3. การทดลองหาประสิทธิภาพ

3.1 การทดลองแบบเดี่ยว คือการทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน โดยใช้นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างละ 1 คน นำผลที่ได้คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วนำมาปรับปรุงชุดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ซึ่งตามปกติคะแนนที่ได้จากการทดลอง จะมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาก เมื่อนำมาปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้น

3.2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก คือการทดลองกับนักเรียนจำนวน 6-10 คน นำผลที่ได้ไปหาประสิทธิภาพ แล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

3.3 การทดลองภาคสนาม คือการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้นที่มีจำนวน 30-100 คน นำผลที่ได้คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วปรับปรุงอีกครั้งให้ผลที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์มากไม่เกินร้อยละ 2.5 ก็ยอมรับได้ แต่หากแตกต่างกันมากต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดสภาพความเป็นจริงตามเกณฑ์

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2555 : 14) กล่าวถึงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ไว้ว่า เมื่อครูทำการพัฒนาชุดการเรียนรู้จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องทำการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของสิ่งที่พัฒนา เพื่อที่จะมั่นใจในการที่จะนำไปใช้ต่อไป การหาประสิทธิภาพนิยมใช้เกณฑ์ 80/80 ซึ่งมีวิธีการ 2 แนวทางดังนี้

1. แนวทางที่ 1 พิจารณาจากนักเรียนจำนวนมาก (ร้อยละ 80) สามารถบรรลุผลในระดับสูง (ร้อยละ 80) กรณีเป็นนวัตกรรมสั้นใช้เวลาสั้น เนื้อหาที่สอนมีเรื่องเดียวเช่น ชุดการเรียนรู้ 1 บท ใช้สอน 1 ชั่วโมง เป็นต้น เกณฑ์ 80/80 หมายถึง 80 % ของนักเรียนที่ทำได้ไม่ต่ำกว่า 80 % ของคะแนนเต็ม

2. แนวทางที่ 2 พิจารณาจากผลระหว่างดำเนินการและผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (เช่น ร้อยละ 80) กรณีใช้การสอนหลายครั้งมีเนื้อหาสาระมาก (3 บทขึ้นไป) มีการวัดผลระหว่างเรียน (Formative) หลายครั้ง เกณฑ์ 80/80 มีความหมายว่า

80 ตัวแรก ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ เกิดจากการนำคะแนนที่สอบได้ระหว่างดำเนินการ (นั่นคือระหว่างเรียน หรือระหว่างการทดลอง) มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละ ซึ่งต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของผลโดยรวม เกิดจากการนำคะแนนจากการวัดโดยรวมเมื่อสิ้นสุดการสอนหรือสิ้นสุดการทดลองแต่ละหน่วย มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละซึ่งต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

สรุปได้ว่า ผู้รายงานได้ดำเนินการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำใบกิจกรรมแต่ละเล่มได้นำมารวมกัน คิดคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละเล่มได้นำมารวมกัน คิดคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เชาวน์ศิริ ธาระรัตน์ (2551 : 7) ได้สรุปความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยทั้งความสามารถทั้งทางร่างกายและทางสติปัญญา ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้จากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่นการสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปของเกรดจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อน และระยะเวลาานพอสมควร หรืออาจได้จากการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

โสภา วงษ์นาคเพ็ชร (2553 : 47) ได้สรุปความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด สามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบต่าง ๆ เช่น ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ข้อสอบวัดภาคปฏิบัติ สามารถวัดได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติโดยทักษะของนักเรียน มุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงความสามารถดังกล่าว ในรูปของการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน การวัดต้องใช้ข้อสอบในภาคปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหา ซึ่งเป็นประสบการณ์เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คณะกรรมการบริหาร วิชาการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2549 : 135) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถ ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของนักเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริง ให้ออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Concept) อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของบุคคลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนึก ภัททิยธนี (2552 : 73) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางสมองต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ ผ่านมาแล้ว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แต่เนื่องจากครูต้องทำหน้าที่วัดผลนักเรียน คือเขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ตนได้สอน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแบบทดสอบที่ครูสร้างและมีหลายแบบแต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นแต่ละคน
2. ข้อสอบแบบกาถูกผิด ลักษณะทั่วไป ถือได้ว่าข้อสอบแบบกาถูกผิด คือ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น
3. ข้อสอบแบบเติมคำ ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง
4. ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง
5. ข้อสอบแบบจับคู่ ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะคู่กับคำ หรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันบางอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่อยู่ข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน ตอนนำหรือคำถามกับตอนเลือก ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะเป็นคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผินๆ ทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน ข้อสอบแบบเลือกตอบ เหมาะสำหรับการประเมินด้านพุทธิพิสัยหรือความรู้ (Cognitive Domain) ของนักเรียน มีความเป็นปรนัยสูง (Objectivity) กล่าวคือ สามารถให้คะแนนได้ใกล้เคียงหรือเหมือนกัน แม้ว่าผู้ประเมินจะต่างคนกัน นอกจากนี้ยังสามารถบริหารจัดการสอบได้ง่าย เหมาะกับนักเรียนจำนวนมาก

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2552 : 96) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (Paper and pencil test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิดคือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถาม หรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทุกๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2553 : 19) ได้กล่าวถึงประเภทของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การทดสอบแบบอิงกลุ่ม หรือการวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการทดสอบหรือการสอบวัดที่เกิดจากความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ว่า ความสามารถของบุคคลใด ๆ ในเรื่องใดนั้นไม่เท่ากัน บางคนมีความสามารถเด่น บางคนมีความสามารถด้อย และส่วนใหญ่จะมีความสามารถปานกลาง การกระจายของความสามารถของบุคคล ถ้านำมาเขียนกราฟจะมีลักษณะคล้าย ๆ โค้งรูประฆังหรือที่เรียกว่า โค้งปกติ ดังนั้น การทดสอบแบบนี้จึงยึดคนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ โดยพิจารณาคะแนนผลการสอบของบุคคลเทียบกับคนอื่น ๆ ในกลุ่ม คะแนนจะมีความหมายก็ต่อเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนของบุคคลอื่นที่สอบด้วยข้อสอบฉบับเดียวกัน จุดมุ่งหมายของการทดสอบแบบนี้ ก็เพื่อจะกระจายบุคคลทั้งกลุ่มไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล นั่นก็คือ คนที่มีความสามารถสูงจะได้คะแนนสูง คนที่มีความสามารถด้อยกว่าก็จะได้คะแนนลดหลั่นลงมาจนถึงคะแนนต่ำสุด

2. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์หรือการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ยึดความเชื่อในเรื่อง การเรียนเพื่อรอบรู้ กล่าวคือ ยึดหลักการว่าในการเรียนการสอนนั้นจะต้องมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดประสบความสำเร็จในการเรียน แม้ว่านักเรียนจะมีลักษณะแตกต่างกันก็ตาม แต่ทุกคนควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาไปถึงขีดความสามารถสูงสุดของตน โดยอาจใช้เวลาแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นการทดสอบแบบอิงเกณฑ์จึงมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นแล้วนำผลการสอบวัดของแต่ละบุคคลเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่ได้มีการนำผลไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ความสำคัญของการทดสอบแบบนี้จึงอยู่ที่การกำหนดเกณฑ์ เป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า แบบทดสอบที่ใช้ในปัจจุบันมีหลายประเภท ในการเลือกนำแบบทดสอบประเภทใดไปใช้ ควรเลือกใช้แบบทดสอบให้ถูกต้องเหมาะสมกับสิ่งที่ผู้สอนต้องการ ในการจำแนกประเภทของแบบทดสอบ ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจและเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น การจำแนกแบบทดสอบสามารถทำได้หลายแบบขึ้นอยู่กับผู้จำแนกว่าจะยึดถืออะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนึก ภัททิยธนี (2552 : 97) ได้กล่าวสรุปถึง การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า

1. ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจข้อสอบแต่ละชนิด และทุกครั้งที่ออกข้อสอบชนิดใดควรคำนึงถึงหลักการออกข้อสอบชนิดนั้น ๆ ด้วย

2. ข้อสอบชนิดใดก็ตาม หากมีคุณสมบัติเป็นไปตามคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีหลายประการ ก็เป็นข้อสอบที่ดีมากเท่านั้น

3. ปัจจุบันนักเรียนมีจำนวนมาก การพิมพ์และการตรวจข้อสอบสามารถใช้เครื่องจักรกลแทนการตรวจด้วยคน จึงควรใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ

4. โดยทั่วไปการสอบแต่ละครั้ง น่าจะใช้ข้อสอบเพียง 2 ชนิด ก็มีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว ได้แก่ ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง กับข้อสอบแบบเลือกตอบ ส่วนข้อสอบชนิดอื่น ๆ น่าจะใช้เป็นเพียงแบบฝึกหัด หรืออาจจะใช้งานทดสอบย่อย เพื่อย่อยๆ จูงใจ ให้นักเรียนสนใจในวิชาที่กำลังสอน และสามารถพัฒนาให้เป็นข้อสอบ 3 ชนิดนี้ กล่าวคือ

4.1 ถ้าเป็นข้อสอบแบบ กากูก - กาคิด ควรพัฒนาให้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ

4.2 ถ้าเป็นข้อสอบแบบจับคู่ ควรพัฒนาให้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิดตัวเลือกคงที่

4.3 ถ้าเป็นข้อสอบ เต็มคำ หรือตอบสั้น ๆ ควรพัฒนาให้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ

(ถ้าให้ตอบสั้น ๆ) หรือแบบอัตนัย (ถ้าให้ตอบยาว ๆ)

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2552 : 97) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร และการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
3. กำหนดชนิดของข้อสอบ และศึกษาวิธีสร้าง
4. เขียนข้อสอบ
5. ตรวจทานข้อสอบ
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลอง และวิเคราะห์ข้อสอบ
8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 59-61) ได้กล่าวถึง การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ ขั้นแรกสุดต้องทำการวิเคราะห์หัววิชาหรือหัวข้อที่จะสร้างข้อสอบวัดผลนั้น มีจุดประสงค์ของการสอนหรือจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง ทำการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาว่ามีโครงสร้างอย่างไร จัดเขียนหัวข้อใหญ่หัวข้อย่อยทุกหัวข้อ พิจารณาความเกี่ยวโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาเหล่านั้น จากนั้นก็จัดทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบที่เรียกว่าตารางวิเคราะห์หลักสูตร ตารางนี้มี 2 มิติ คือ ด้านเนื้อหา กับด้านสมรรถภาพที่ต้องการวัด เขียนหัวข้อเนื้อหาที่เป็นหัวข้อเรื่องใหญ่ ๆ ตามหลักสูตรวิชานั้นลงใน แต่ละแถวของตารางตามลำดับ ส่วนด้านบนจะเป็นสมรรถภาพซึ่งได้จากวิเคราะห์จุดประสงค์และในการทำตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบนั้น ขั้นแรกสุดพิจารณาว่าจะออกข้อสอบทั้งหมดกี่ข้อเขียนจำนวนข้อลงในช่องรวมช่องสุดท้าย จากนั้นพิจารณาว่าหัวข้อเรื่องใดสำคัญมากน้อยเขียนลำดับความสำคัญลงไป แล้วกำหนดจำนวนข้อสอบที่จะวัดในแต่ละหัวข้อตามอันดับความสำคัญ จากนั้นกำหนดจำนวนข้อในแต่ละช่อง จำนวนที่ข้อสอบจะวัดในแต่ละช่องขึ้นอยู่กับว่าเรื่องนั้นต้องการให้เกิดสมรรถภาพในด้านใดมากน้อยกว่ากัน

2. กำหนดรูปแบบข้อคำถาม และศึกษาวิธีเขียนข้อสอบและทำการพิจารณาและตัดสินใจว่าจะใช้ข้อคำถามรูปแบบใด ศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ หลักการเขียนข้อคำถาม สมรรถภาพต่าง ๆ ศึกษาเทคโนโลยีในการเขียนข้อสอบ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการเขียนข้อสอบ

3. เขียนข้อสอบ โดยใช้ตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบที่จัดทำไว้ขั้นที่ 1 เป็นกรอบซึ่งจะทำให้สามารถออกข้อสอบวัดได้ครอบคลุมทุกหัวข้อเนื้อหาและทุกสมรรถภาพ ส่วนรูปแบบและเทคนิคในการเขียนข้อสอบยึดตามที่ศึกษาในขั้นที่ 2

4. ตรวจสอบข้อสอบ นำข้อสอบที่ได้เขียนไว้ในขั้นที่ 3 มาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณาความถูกต้องตามหลักวิชา พิจารณาว่าแต่ละข้อวัดเนื้อหาและสมรรถภาพตามตารางกำหนดลักษณะข้อสอบหรือไม่ ภาษาที่ใช้เขียนมีความชัดเจนเข้าใจง่ายเหมาะสมดีแล้วหรือไม่ ตัวถูกตัวลวงเหมาะสมเข้าหลักเกณฑ์หรือไม่ หลังพิจารณาควรทบทวนเองแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและด้านเนื้อหาสาระ พิจารณาข้อบกพร่อง แล้วนำเอาข้อวิจารณ์นั้นมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบทั้งหมดมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบโดยจัดพิมพ์คำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีการทำแบบทดสอบไว้ที่ปกของแบบทดสอบอย่างละเอียดและชัดเจน การจัดพิมพ์วางรูปแบบให้เหมาะสม

6. ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง นำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มที่คล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบจริง ซึ่งได้เรียนในวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอบแล้ว นำผลการสอบมาตรวจให้คะแนน ทำการวิเคราะห์คุณภาพ คัดเลือกเอาข้อที่มีคุณภาพเข้าเกณฑ์ตามจำนวนที่ต้องการ ถ้าข้อที่เข้าเกณฑ์มีจำนวนมากว่าที่ต้องการ ก็ตัดข้อที่มีเนื้อหามากกว่าที่ต้องการ ซึ่งเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำสุดออกตามลำดับ นำเอาผลการสอบที่คิดเฉพาะข้อสอบที่เข้าเกณฑ์เหล่านั้นมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

7. พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง นำข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกและระดับความยากเข้าเกณฑ์ตามจำนวนที่ต้องการในขั้นตอนที่ 6 มาพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับที่จะใช้จริง ซึ่งจะต้องมีคำชี้แจงวิธีทำด้วย และในการพิมพ์นอกจากใช้รูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ควรคำนึงถึงความประณีตความถูกต้อง ซึ่งจะต้องตรวจทานให้ดี

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะสร้างตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา ทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบที่กำหนดรูปแบบของข้อคำถาม ศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ เขียนข้อสอบ ตรวจสอบ พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง แล้วพิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลเนื่องจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจ หรือความ

ต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์ ซึ่งผู้รายงานได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของความพึงพอใจ มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้พอสรุปได้ดังนี้

ธีระยุทธ เกตุมี (2552 : 21) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ประโยชน์ตอบแทนทั้งทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานของเขาได้ และยังได้กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ว่า หากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2551 : 10) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกอารมณ์ หรือความคิด หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆ เป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลที่ได้ประเมินสิ่งเร้านั้นๆ แล้ว

วีระชัย แจ่มไม้ (2554 : 17) ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจในงาน ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

เมย์ แป้นพีช (2555 : 19) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของบุคคลให้น้อยลง ถ้ามีความเครียดมาก จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำกิจกรรม

จากความหมายของความพึงพอใจที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและความต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบให้เกิดความพึงพอใจมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรมได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่นักเรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้ นักเรียนก็จะเกิดความพึงพอใจในการเรียน

ณัฐภา กรวิทย์ (2550 : 41) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ จากการปฏิบัติงานจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า

1. ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น
  - 1.1 ความตื่นตัว และความน่าเบื่อ
  - 1.2 ความสนุกสนาน และความไม่สนุกสนาน
  - 1.3 ความโล่ง และความสลับ
  - 1.4 ความท้าทาย และความไม่ท้าทาย
  - 1.5 มีความพอใจ และความไม่พอใจ
2. ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบทางด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย
  - 2.1 ถือว่าเป็นรางวัล และไม่เป็นรางวัล
  - 2.2 มาก และน้อย
  - 2.3 ยุติธรรม และไม่ยุติธรรม

- 2.4 เป็นทางบวก และเป็นทางลบ
3. ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบทางด้านการเลื่อนตำแหน่ง
  - 3.1 ยุติธรรม และไม่ยุติธรรม
  - 3.2 เชื่อถือได้ และเชื่อถือไม่ได้
  - 3.3 เป็นเชิงบวก และเป็นเชิงลบ
  - 3.4 เป็นเหตุผล และไม่เหตุผล
4. ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านผู้นิเทศ หรือผู้บังคับบัญชา
  - 4.1 อยู่ใกล้ และอยู่ไกล
  - 4.2 ยุติธรรมแบบจริงจัง และยุติธรรมแบบไม่จริงจัง
  - 4.3 เป็นมิตร และค่อนข้างไม่เป็นมิตร
  - 4.4 เหมาะสมทางคุณสมบัติ และไม่เหมาะสมทางคุณสมบัติ
5. ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน
  - 5.1 เป็นระเบียบเรียบร้อย และไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
  - 5.2 จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน และไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน
  - 5.3 สนุกสนานร่าเริง และดูไม่มีชีวิตชีวา
  - 5.4 คุ้นเคยใจเอาจริงเอาจัง และดูเหน้อยหน้า

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2552 : 294) กล่าวว่ามาตรวัดความพึงพอใจ เครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจ เรียกว่ามาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เครื่องมือวัดที่นิยมใช้และรู้จักกันแพร่หลายมี 4 ชนิด ได้แก่ มาตรวัดแบบเทอร์สโตน (Thurstone Type Scale) มาตรวัดแบบลิคเคอร์ท (Likert Scale) มาตรวัดแบบกัตต์แมน (Guttman Scale) และมาตรวัดของออสกู๊ด (Osgood Scale) แต่ละประเภทมีข้อจำกัด ข้อดี ข้อเสียแตกต่างกัน ดังนั้นการจะเลือกใช้มาตรวัดแบบใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความจำกัดของการศึกษา

การประเมินค่าทัศนคติ ในการวัดทัศนคติหรือความรู้สึกนึกคิดของคนเราต่อสิ่งหนึ่ง ต้องเสนอข้อความแสดงทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ หลาย ๆ ข้อความ ให้ผู้รับการทดสอบประเมินค่าแต่ละข้อความ ถือเป็น 1 มาตร แล้วนำคะแนนจากมาตรต่าง ๆ มารวมเป็นคะแนนรวม และยึดคะแนนนี้เป็นหลักในการ ตีความ เนื่องจากถือว่าข้อความต่าง ๆ ก็วัดจากทัศนคติต่อสิ่งเดียวกัน มีข้อความหลายข้อความ เพื่อให้ ข้อความเที่ยง น่าเชื่อถือมากขึ้น การให้คะแนน

กำหนดให้การแสดงทัศนคติทางบวกเป็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 5	คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ 4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	เท่ากับ 3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ 2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 1	คะแนน

หากข้อความแสดงทัศนคติทางลบ การให้คะแนนจะให้ในทางกลับกัน คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	1	คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	เท่ากับ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	5	คะแนน

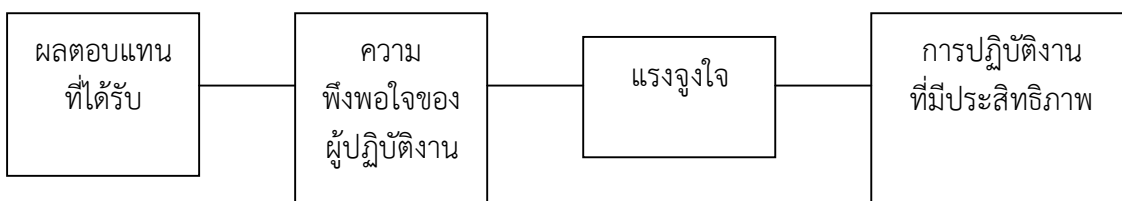
เมื่อได้รับการทดสอบ ประเมินค่าข้อความทั้งหมดทีละข้อความ แล้วนำคะแนนที่ได้ มารวมเป็นคะแนนของทัศนคติที่มีต่อเรื่องที่ทดสอบ โดยใช้แนวทางของ Likert ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญคือ ข้อความต่าง ๆ ก็ใช้วัดทัศนคติของสิ่งเดียวกัน การคัดเลือกข้อความที่ใช้วัดจริงเป็นเรื่องสำคัญมาก

สุรงค์ ไคว้ตระกูล (2553: 41) กล่าวว่า มาตราวัดความพึงพอใจของนักเรียนสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร การควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น
2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้
3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือความต้องการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษาจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ทัศนะตามแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 2 (สมยศ นาวิการ, 2549 : 155)

แผนภาพที่ 2 แสดงความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน (สมยศ นาวิการ. 2549 : 155)

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง บรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักเรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรม จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและ ผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนอง ความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนอง ในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทนซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน และผลตอบแทนภายนอก โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณผลตอบแทนผู้ที่ ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานจะถูกกำหนดนโยบายโดยความแตกต่างระหว่าง ผลตอบแทนที่เกิดขึ้น (สมยศ นาวิกาน, 2549 : 119)

สรุปได้ว่า ความพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติ ทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและ จิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใด นั่นคือ สิ่งที่ครูผู้สอนควร จะคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้รายงานได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้สนใจได้ศึกษาไว้ดังต่อไปนี้ สมพิศ กอบจิตติ (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยมี ขั้นตอนในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ดังนี้ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ พัฒนาและหา ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ และประเมินและปรับปรุงชุดการเรียนรู้ ผล การศึกษาพบว่า นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน ควร ใช้ข้อมูลท้องถิ่น ชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 83.850/87.01 และนักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น ก่อนและหลังการใช้ ชุดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความเห็นต่อชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก โดยมีความเห็นว่าชุดการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ผลงาน นักเรียนมีคุณภาพ อยู่ในระดับดี

กรรณิการ์ หุ่นทอง (2551 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดย ใช้ชุดการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน เปรียบเทียบเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวใน

จังหวัดนครสวรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนอนุบาลหนองบัว (เทพวิทยาคม) ตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ แบบประเมินชุดการเรียนรู้ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้เรื่อง การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.11/88.53 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดนครสวรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริดา ไพโรจน์รชตะ (2554 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการพัฒนาชุดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 46 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม จำนวน 6 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โครงสร้างทางสังคม จำนวน 40 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า ที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 83.73/81.96 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

รวรรณ เทพคุณ (2555 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตาม

เกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนวังทองพิทยาคม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ และทดสอบสมมติฐาน t-test แบบ Dependent samples ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีประสิทธิภาพ 85.90 /85.31 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ทิภาพรรณ ดวงเกต (2556 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิภายในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิภายในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประเมินจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิภายในชีวิตประจำวัน จำนวน 4 ชุด และแบบประเมินคุณภาพของ ชุดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียงเชิงบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้ 4 ชุดคือ ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ล้อมรั้วด้วยการคิด พิทักษ์สิทธิ์ของตนเอง ชุดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รู้ทันอันตรายรู้กฎหมายแรงงาน ชุดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ใส่ใจต่อกฎลดอุบัติเหตุ ชุดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง รีลอร์ทสวยในป่าสงวน ผลการประเมินชุดการเรียนรู้ในด้านองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ การกำหนดสาระสำคัญ การจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ทุกชุดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมาก สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาได้

สำเนาวั รัชชทอง (2556 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง รายงานผลการใช้ชุดการเรียนรู้สู่พื้นที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและพัฒนาชุดการเรียนรู้สู่พื้นที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียน

และหลังเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้จริงกับกลุ่มทดลองมีค่าเท่ากับ $90.45/89.24$ สูงกว่าเกณฑ์ $80/80$ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.9447 แสดงว่านักเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้น 0.9447 หรือคิดเป็นร้อยละ 94.47 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ชุดการสอน ชุดการเรียนรู้การเรียนการสอน เป็นที่นิยมใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และมีนักการศึกษาได้ศึกษางานวิจัยเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้รายงานจึงจัดทำชุดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป